

СЕКЦІЯ «ПРОФЕСІЙНЕ ЗДОРОВ'Я І АДАПТИВНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»

УДК: 776.035:355.01

Белаш Є.О.¹, Гальченко Л.В.²

¹ студ. гр. БТЕ-1815, НУ «Запорізька політехніка»

² доц., канд. пед. Наук, доц. каф. ФКОНВС, НУ «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ АДАПТИВНОГО СПОРТУ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ, ПСИХОЛОГІЧНЕ І ФІЗИЧНЕ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ЛЮДИНИ

Актуальність: Внаслідок воєнних дій на території України, неухильно росте кількість людей з особливими потребами, для підтримання їх психічного і фізичного здоров'я існують адаптивні види спорту. Адаптивне фізичне виховання (АФВ) – це наука, що вивчає різні аспекти фізичного виховання людей, які втратили на тривалий час або назавжди якісь з функцій. В той же час основоположним завданням АФВ є соціалізація людей з особливими потребами. Історичний аспект прийняття суспільством людей з особливими потребами. Страх перед фізичними і психічними особливостями спричиняли відстороненість, байдужість до таких людей, а подекуди і фізичні розправи. За часів республіки у Римській імперії таких дітей знищували фізично (звісно, враховуючи суспільне становище родини), та за часів імперії з'явилося законодавство, що захищало людей і дітей з потребами, а також з'явилися лікувальні установи. Відомий факт, що в Древній Спарті таких дітей скидали з краю прірви. В Україні з поширенням християнства до інвалідів було куди гуманніше ставлення. Одна з перших наукових праць епохи Відродження була Paralimpromena Дж. Кардано [5].

Метою цієї статті є методологія дослідження адаптивного спорту, його рівня в Україні, впливу на соціалізацію, психологічне і фізичне покращення стану людини. Професійний рівень такого спорту має три компоненти: параолімпійський рух, Спеціальні ігри та Всесвітні ігри глухих («Тихі ігри»); що дає змогу охопити людей фактично всіх нозологій [3].

В Україні підтримку адаптивному спорту, Параолімпійським видам спорту надають: Міністерство освіти і науки, Міністерство у справах ветеранів, Міністерство молоді та спорту та Міністерство оборони. Законодавча підтримка АФВ- Закон № 4370-ІХ від 17.04.2025 року, в якому офіційно закріплено статус і значення адаптивних видів спорту, координація, організація спортивних заходів [4].

Наша держава неодноразово достойно виступала на різних спортивних змаганнях для професійних спортсменів з особливими потребами, це і Параолімпійські ігри, а також Ігри Нескорених (англ. Invictus Games),

заснованих у 2014 році в Лондоні принцем Гаррі [2] міжнародний спортивний захід з адаптивних видів спорту серед ветеранів війни і військовослужбовців, що отримали травми, пов'язані з виконанням свого військового обов'язку. Наведу деякі з результатів наших спортсменів для розуміння високого рівня майстерності українців.

Літні Паралімпійські ігри: 2016 рік, Ріо-де-Жанейро, 41 золота медаль, 37 срібних, 39 бронзових медалей, 117 загалом, третє місце; 2020 рік, Токіо, 24 золотих, 47 срібних, 27 бронзових, 98 загалом, 6 місце; 2024 рік, Париж, 22 золотих, 28 срібних, 32 бронзові, 82 медалі загалом, 7 місце. Зимові Паралімпійські ігри: 2018 рік, Пхьончхан, 7 золотих, 7 срібних, 8 бронзових медалей, 29 медалей загалом, 5 місце; 2022 рік, Пекін, 11 золотих, 10 срібних, 8 бронзових, 22 медалей загалом, 2 місце [7].

Історія спортивних змагань ветеранів війни сягає Другої Світової війни, її «батьком» є сер Людвіг Гуттман, нейрохірург, який займався травмами хребта, і 29 липня 1948 року, в той же день що і Олімпійські ігри, організував у шпиталі Стоук Мендівільські ігри для ветеранів Королівських Військово - Повітряних Сил [6].

Щодо Ігор нескорених-спортивних змагань для ветеранів війни, то команда нашої держави у 2025 році посіла третє місце в медальному заліку, здобувши 30 нагород (12 золотих, 11 срібних, 7 бронзових медалей), найбільше нагород у плаванні, лижних перегонах та біатлоні [2].

У 2022 році мій земляк, закарпатець Рустам Росул, ветеран війни здобув срібло у штовханні ядра у Гаазі (Ндерланди). Крім Ігор Нескорених, на Закарпатті тренується команда з 28 ветеранів війни та осіб з інвалідністю «CS Gladiator», на основі діяльності команди була створена Федерація адаптивних видів спорту Закарпатської області, яка активно приймає участь у спортивних змаганнях для ветеранів війни, а також займається підтримкою поранених військовослужбовців та осіб з інвалідністю внаслідок війни. [1].

Висновок. Адаптивна фізична культура є важливою складовою психічної реабілітації, утворення нових соціальних зв'язків, демонструючи, що спорт – для всіх людей. Ключовими умовами розвитку спорту для ветеранів війни, та інших осіб з особливими потребами є: 1) підтримка держави (розвиток інклюзивної спортивної інфраструктури); 2) інформаційна підтримка такого спорту, реклама у ЗМІ, позитивна пропаганда; 3) залучення меценатів і приватних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. CS Gladiator taem. Gladiator : веб-сайт. URL: <https://gladiator.com.ua/> (дата звернення: 14.09.2025).
2. Invictus games in Ukraine. Invictus games: веб-сайт. URL: <https://invictusgames.in.ua/> (дата звернення: 12.09.2025).

3. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів: підручник. Київ : Олімпійська література, 2006. 163 с.

4. Міністерство у справах ветеранів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/adaptivniy-sport--ofitsiyno-okremiy-napryam-fizichnoi-kulturi>

5. Осадченко Т. М., Семенов А.А., Ткаченко В.Т. Адаптивне фізичне виховання: навч. Посібник. Умань. ВПЦ «Візаві», 2014. 210 с.

6. Паралімпійські ігри, як прояв мужності: історії спортсменів, що надихають. Чемпіон: веб-сайт. URL: <https://champion.com.ua/ukr/olimpiyski-igri/paralimpiyski-igri-yak-proyav-muzhnosti-istoriji-shcho-nadiahayut-1009697/> (дата звернення: 21.09.2025).

7. Параолімпійський рух. Національний комітет спорту інвалідів України: веб-сайт. URL: <https://paralympic.org.ua/ua> (дата звернення: 20.09.2025).